

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 1307/1-ХШ/4
25.09.2014. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XIV редовној седници, одржаној дана 25.09.2014. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **МОДЕЛИ ИНТЕГРАТИВНЕ ПРАКСЕ У ИНИЦИЈАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ ВАСПИТАЧА**, кандидата Татјане Марковић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 23.10.2012. године.

Кандидат Татјана Марковић објавила је рад: Проблеми у разумевању професије васпитач, Зборник радова Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Пирот 2011.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области <u>друштвено-хуманистичких наука</u> (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2571</u> (број захтева)	
<u>26.09.2014.</u> (датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Татјане (Крста) Марковић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Татјана (Крста) Марковић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Модел интегративне праксе у иницијалном образовању васпитача

06-21039/26-

Универзитет је дана 27.11.2012. својим актом под бр 11 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Модел интегративне праксе у иницијалном образовању васпитача

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Татјане (Крста) Марковић

образована је на седници одржаној 26.06.2014. одлуком факултета под бр 906/1-ХШ/2 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Мирјана Пешић	редовни проф.	педагогија	Филозофски ф.
2.	др Драгана П.Бренеселовић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Живка Крњаја	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
4.	др Лидија Мишкељин	доцент	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 29.09.2014.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА <u>Проф. др Милош Арсенијевић</u>
---	--

НАУЧНО ВЕЋЕ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
Београд

На седници Научног већа Филозофског факултета у Београду од 26.06. 2014. године, изабрани смо у Комисију за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Татјане Марковић "МОДЕЛ ИНТЕГРАТИВНЕ ПРАКСЕ У ИНИЦИЈАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ ВАСПИТАЧА". После прегледа и оцене дисертације, Комисија подноси Већу факултета следећи

ИЗВЕШТАЈ

Кандидат Татјана Марковић ради као асистент за област Педагогије за предмете: Увод у професију и професионалну праксу и Интегративна пракса, на Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Пироту. Завршила је Педагошку академију за образовање васпитача а потом Педагогију на Филозофском факултету. Докторске студије уписала је на Одељењу Филозофског факултета, Универзитета у Београду 2009. године и положила све испите са просечном оценом 9,5. Радила је као васпитач а потом као педагог - стручни сарадник у предшколској установи "Чика Јова Змај" у Пироту а од 2007. године је ангажована на Високој струковној школи за образовање васпитача у звању сарадника у настави а затим асистента. Аутор је и реализатор два акредитована програма за стручно усавршавање васпитача ("Васпитање за креативност", 2007 - 2012 и "Интегративна пракса - интегративни курикулум", 2010-2012) и активан учесник низа стучних скупова и пројеката реализованих на нивоу предшколске установе. Кандидат има два објављена рада: "Увод у професију и професионална пракса" - приручник за студенте (Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Пирот, 2008) и "Проблеми у разумевању професије васпитач" (Зборник радова Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Пирот, 2011.), у којима операционализује савремени приступ професији васпитача.

Докторска дисертација кандидата Татјане Марковић, «Модел интегративне праксе у иницијалном образовању васпитача» има 300 страна основног текста, обимну и релевантну литературу и 17 прилога са приказом коришћених инструмената и примерима добијених података, радних материјала и продуката насталих током истраживања.

Дисертација следи њену професионалну биографију и посебно је релевантна за област педагошког рада којим се бави - иницијално образовање и професионални развој васпитача, а тиме и шире за праксу и теорију предшколског васпитања. На основу вишегодишњих практичних истраживања у раду са студентима - будућим васпитачима, кандидат је развила један оригинални модел интегративне (студентске) праксе - као својеврсни рефлексивни практикум, који у раду приказује, теоријски образлаже и анализира и подвргава евалуацији.

Израда и практична примена овог облика праксе студената на Високој струковној школи за образовање васпитача, само по себи представља једно развојно педагошко истраживање, будући да је модел усавршаван и мењан током рада са неколико генерација студената. Истичући да је увођење предмета Интегративна пракса, тек један

корак у трансформацији иницијалног образовања васпитача, кандидат изводи посебно, евалуативно истраживање - које је предмет њене докторске дисертације, са циљем да испита да ли увођење овог облика студентске праксе доприноси развоју студента као рефлексивних практичара.

Рад је логично структуриран и обухвата три крупне целине: Теоријски приступ проблему, Истраживање и Закључна разматрања.

У првом, теоријском делу рада, кандидат полази од критике постојеће праксе иницијалног образовања васпитача код нас и супротставља му савремене концепције образовања васпитача као рефлексивног практичара а потом детаљно и аргументовано, уз позивање на релевантну, савремену литературу, описује и образлаже свој концепт предмета Интегративна пракса.

Модел интегративне праксе конципиран је полазећи од конструктивистичког поимања епистемологије практичних делатности какво је образовање. Уместо техничке рационалности, по којој се професионална пракса у домену образовања своди на инструменталну примену научних, теоријских сазнања на решавање практичних питања учења и подучавања а образовање за тако схваћену професију васпитача (учитеља, наставника) следи "нормативни", предметно-дисциплинарни курикулум, данас је све присутније становиште које образовну праксу темељи на алтернативној, конструктивистичкој епистемологији а образовање за, у овом случају, "рефлексивну праксу", на "рефлексивном практикуму" и једној врсти интегрисаног курикулума, у коме се теоријска, дисциплинарна настава комбинује са искуственим учењем у симулираним или реалним условима у којима ће се професионална делатност одвијати. Таква "рефлексивна пракса" гради се и развија у контексту саме васпитно-образовне праксе, учењем кроз искуство и рефлексijом - промишљањем и преиспитивањем/мењањем како теоријских претпоставки које су у основи практичних акција тако самих акција и њихових ефеката.

Образовање за рефлексивну праксу (припремање рефлексивног практичара), мора стога и само да буде један облик рефлексивне праксе. Као кључне елементе свог концепта интегративне праксе кандидат одређује: 1. преиспитивање имплицитних теорија студената (о детету, учењу и подучавању, васпитачу и његовој улози) као основе за грађење њихових професионалних теорија, 2. истраживање (и студената и наставника), 3. подучавање као облик рефлексивне праксе и 4. тимски рад, док се сам васпитно-образовни рад одвија у облику образовних пројеката.

Избор кандидата да овај облик праксе студената у вртићу усмери на развијање образовних пројеката двоструко је основан. Са једне стране, тиме се будући васпитачи оспособљавају за начин планирања и организације васпитно-образованог рада са децом у складу са актуалном концепцијом предшколског васпитања код нас. С друге стране, и за ово разматрање значајније, развијање образовних пројеката ставља студенте у улогу истраживача и креатора курикулума и претпоставља интеграцију знања која су студенти стицали у различитим студијским предметима, како општим психолошким и педагошким тако и у оквиру посебних методика васпитно-образовног рада. Отуд и адекватност назива предмета – „интегративна пракса“.

Други, најобимнији део рада - Истраживање, садржи опис и образложење коришћеног методолошког приступа (са формулацијом циља и посебних задатака истраживања и

детаљним описом метода и инструмената које је кандидат сама израдила) те исцрпан приказ и дискусију тока и резултата истраживања.

Истраживање је комбинација продукт и процес евалуације: поред праћења промена на нивоу "личних теорија" једне генерације студената (њихових уверења о природи детета, њеног учења и развоја, подучавању и улози васпитача) и њиховог практичног делања, обављено је и праћење/евалуација самог процеса наставе, односно процењивање вредности свих наведених елемента модела интегративне праксе са становишта својстава рефлексивне праксе. Будући да истраживање укључује и праћење деловања само наставника - у овом случају и истраживача, оно је истовремено и облик самоевалуације и развијања кандидата као рефлексивног истраживача сопствене (наставничке) праксе.

Одабрани методолошки приступ, у коме се фазе планирања (образовних пројеката) и рефлексije, које чине сазнајни моменат, смењују са фазама практичног делања (непосредан васпитно-образовни рад студената у вртићу и посматрање ефеката тог рада) - који чине практични моменат, има одлике акционог истраживања и представља адекватан избор за постављени предмет и циљ истраживања. Кандидат је израдила низ квалитативних техника за прикупљање детаљне документације о процесу одвијања наставе/праксе и низ посебних инструмената за испитивање "личних теорија" васпитача: учесничко посматрање са рефлексивним белешкама самог истраживача, транскрипте рефлексивних дијалога са студентима, посебне индивидуалне и групне интервјуе са студентима као и анкете за студенте током и по завршетку праксе.

Посебно потпоглавље у овом делу рада бави се разматрањем контекста у којима је настао и развијао се предмет Интегративна пракса (Вишу школу за образовање васпитача и то у програмском, организационом и социјалном погледу; предшколску установу у којој се пракса одвијала и коначно, «глобални образовни контекст», као део ширег друштвено-политичког контекста) и пружа опис настанка и процеса развијања/мењања програма и начина рада на овом предмету. То не само да пружа потпунију слику о процесу развијања и актуалном програму и начину извођења предмета интегративне праксе (различите варијанте програма овом предмета дате су у прилозима), већ представља нужан референтни оквир за интерпретацију резултата истраживања и извођење основаних закључака.

Само истраживање, изведено на узорку од 60 студената током завршног, трећег семестра школске 2011/12 године, крајње је исцрпно и документовано приказано кроз три фазе. Прва фаза обухвата прелиминарно испитивање студентских схватања о себи (као будућем васпитачу), наставнику, детету, учењу и подучавању и квантитативну и квалитативну анализу добијених података. За утврђивање ових иницијалних «личних теорија» студената, кандидат користи више инструмената: један краћи упитник, наративе и цртеже на задате теме. Исти инструменти примењени су и у трећој фази, на завршетку интегративне праксе.

Друга фаза истраживања – «рад на развијању пројеката», заправо захвата цео семестар извођења интегративне праксе и састоји се из четири фазе рада на развијању образовних пројекта. Организовани у групе (тимове), студенти су вођени кроз фазе: **праћења и посматрања деце**, да би се на основу увида у њихове потребе и интересовања дошло до **избора тема «усмерених на дете»**; потом **развијања теме** (стварања физичких, социјалних и материјалних услова за дечја истраживања/учења);

евалуације и јавне презентације пројеката. Свака од ових фаза представљала је по један циклус планирања, прикупљања података (документације) и групне рефлексије и евалуације. Другим речима и својствено акционом истраживању, образовни рад како наставника (докторанта) тако и студената (будућих васпитача) имао је форму истраживачке, рефлексивне праксе. За сваку фазу рада на развијању пројекта постављени су циљеви и задаци, како за наставника, тако и за студенте и урађене посебне «смернице за рад» студентима (на пример, упутства за посматрање деце, за вођење документације), односно упитници и транскрипти групних дискусија који су уз посматрања и писане забелешке самог наставника били основа за процес-евалуацију извођења праксе, односно процеса развијања пројеката

Цео овај део рада представља не само веома зналачки вођено научно истраживање овог типа већ и изузетно користан практично—педагошки (дидактички) модел за примену пројекатског приступа у васпитно-образовном раду.

Конечно, трећа фаза обухвата поновљено испитивање схватања студената о себи, наставнику, детету, учењу и подучавању али и испитивање њихова очекивања и оцене целокупног рада на овом предмету. Приказ резултата ових завршних испитивања и њихово поређење са подацима добијеним на почетку истраживања (извођења предмета интегративне праксе) основа су за утврђивање ефеката интегративне праксе, односно продукт евалуацију. Суптилна анализа и интерпретација ових резултата истраживања заснива се на укрштању података добијених различитим инструментима (упитници, цртежи, наративи). Кандидат иде и корак даље и укључује студенте у процес анализе и поређења својих почетних и завршних личних теорија кроз посебно организоване рефлексивно-евалуативне групне састанке «Поглед у себе».

Укупни налази истраживања о ефектима примењеног модела интегративне праксе потврђују полазна, опрезна очекивања аутора а истовремено су сагласна са налазима других сличних истраживања. Кандидат их сумира у четири општа закључка: иако је код студената дошло до промена у схватањима, прецизније до осветљивања имплицитних, личних теорија и њиховог мењања у правцу изградње «професионалних (утемељених) теорија», оне су мање праћене одговарајућим променама у пракси и постоји тенденција враћања на старе, рутинске начине поступања. Формирање рефлексивних практичара је дуготрајан процес и изискује кохерентан и у том смеру конципиран и организован процес иницијалног образовања. Увођење тек једног предмета/облика студентске практичне обуке у систем трогодишњег образовања који остаје у бити дисциплинарно, нормативни курикулум, не може само да обави један тако сложен задатак. Ипак, оптимистичан и основан четврти закључак кога кандидат истиче, сведочи да су искуством стеченим током интегративне праксе студенти развили почетне претпоставке и овладали неким компетенцијама које дају солидну основу за даљи професионални развој у правцу изградње рефлексивних практичара. У прилог овоме говоре и подаци последњег обављеног испитивања студентских очекивања и њихових оцена ефеката наставе интегративне праксе.

Трећи, део рада – Завршна разматрања, нуде краћи резиме целог истраживања и дискутује налазе и закључке узимајући у обзир шире контексте у оквиру којих је предмет настао и истраживање обављено.

Докторска дисертација кандидата Татјане Марковић "МОДЕЛ ИНТЕГРАТИВНЕ ПРАКСЕ У ИНИЦИЈАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ ВАСПИТАЧА" има несумњив како научни тако и практично-педагошки значај. Сам концепт интегрисане праксе студената који је развила представља оригиналан и у нашој пракси иницијалног образовања васпитача, пионирски потхват. До сада је код нас развијање васпитача ако рефлексивних практичара рађено само на нивоу стручног усавршавања у пракси и то путем акционих истраживања која су вођена као научно-истраживачки пројекти, од стране професионалних истраживача. Поред тога што представља проверу овог модела интегрисане праксе истовремено афирмише конструктивистички и критички приступ у педагошким истраживањима и заснивање истраживачки оријентисане образовне праксе. Списак коришћене литературе, уводна теоријска разматрања исто као и дискусије и током описа истраживања и тумачења добијених резултата у различитим фазама рада на развијању пројеката сведоче не само о познавању већ и суштинском разумевању најсавременијих научних радова, како у области теорије образовања, уопште и посебно, теорије професионалног педагошког образовања, тако и у домену епистемолошко-методолошких оријентација који су у основи тих теорија. Комплексно и дуготрајно истраживање изведено је зналачки и сведочи о талентованом и зрелом педагогу-истраживачу.

Коначно, и не мање важно, треба истаћи да докторска дисертација Татјане Марковић представља изузетно вредан прилог трансформацији и осавремењавању иницијалног образовања васпитача у нас и може да послужи као модел не само за слична истраживања већ и за иновације и развијање васпитно-образовне праксе у вртићима.

На основу свега изнетог, Комисија најтоплије препоручује Научном већу Филозофског факултета у Београду, да овај Извештај прихвати и омогући кандидату да приступи усменој одбрани.

У Београду, 22.08.2014.

Комисија:

Проф. др Мирјана Пешић, ментор

Др Драгана Павловић-Бренеселовић, в. проф

Др Живка Крњаја, в. проф.

Др Лидија Мишкељин, доцент